

Anarhistička biblioteka

Anti-Copyright

Protiv Levijatana, protiv Njegove priče

Fredy Perlman

Fredy Perlman

Protiv Levijatana, protiv Njegove priče

1983.

Fredy Perlman, *Against His-Story, Against Leviathan*, Black&
Red, Detroit 1983.

Prevod: Aleksa Golijanin, 2003. anarhija-blok45.net1zen.com

anarhisticka-biblioteka.net

1983.

Sadržaj

Predgovor	5
I	6
II	8
III	12

dublje sanja. Ovog puta kanali i nasipi su izdržali, barem za neko vreme.

Ali, Ereš je i dalje bio teško mesto za život, a ubrzo su i kanali opet počeli da se urušavaju. Iskusni Lugal je bio pozvan da popravi kanale i nasipe. Lugal i njegovi rođaci su prigovorili da ih je trebalo pozvati makar mesec dana ranije, kada su se obale kanala još mogle popraviti; sada su morali sve iz početka. To se ponovila u dva, možda tri navrata, a onda je Lugal zatražio da mu se dodeli mesto u veću staraca, tako da bi i njegova reč mogla da se čuje kada se bude odlučivalo o pravom trenutku za popravku nasipa.

Prošla su mnoga proleća i zime, ispunjeni zajedničkim gozbama, praznicima, plesom i igrama.

Starci iz Ura, čak i oni iz Lagaša, poslali su svoje Lugal da prouče irigacioni sistem Ereša.

Prvo jedan, a zatim još jedan starac iz veća Ereša umreše; na njihova mesta dođoše novi članovi veća.

Do tada je Lugal postao mnogo iskusniji starac od novopridošlica; sada je govorio i o drugim stvarima, ne samo o nasipima. Iza njega su stajali njegovi najbliži rođaci; postao je ohol. Najazad, oni su ti kojima je uspelo da Erešu obezbede potrebnu vodu. Lugal se čak usudio da jednoj pramajci kaže gde ne sme da sadi svoje seme.

Jednog dana Lugal je pronađen mrtav. Ljudi su pričali da ga je ubilo isto ono božanstvo koje je bilo u bliskoj vezi sa uvređenom pramajkom. Izabran je novi Lugal, manje ohol, a starci su bili veoma odlučni u tome da mu ne dopuste da prisustvuje većanjima.

Za ovu priču ne postoje nikakvi čvrsti dokazi. Činjenica je da sumerske pločice tajanstveno čute o delima žena i staraca iz vremena prvih Lugal. Kako je vreme odmicalo, pisci pločica su pomogli ljudima da zaborave koliko su sumerske žene nekada bile važne, da su postojala veća staraca i da je prvom Lugal prethodila cela večnost.

Fredi Perlman, 1983.

(Odlomak)

Predgovor

„S one marksističke teorije i anarhističke istoriografije, s one strane tehnologije i modernosti, Perlman ponovo otkriva primitivne narode i zajednice, uviđajući da kapital nije neizbežna posledica 'materijalnog' i 'istorijskog razvoja' već čudovišna deformacija.“

— „Fredy Perlman: An Appreciation“, redakcijski tekst, Fifth Estate, Summer 1985, str. 14

Protiv Levijatana, protiv Njegove priče (u originalu *Against His-Story, Against Leviathan*, 1983) najpoznatije je Perlmanovo delo i verovatno najčudnija istorijska knjiga ikada napisana. Reč je o istorijskoj studiji bez i jednog datuma ili bilo koje druge vremenske odrednice. Za sve nas koji smo navikli da se kroz istorijsku građu krećemo kao po autoputu sa dobro raspoređenom signalizacijom, to u prvi mah predstavlja teškoću. Ali, tu je sama priča, koja odmah zaokuplja svu pažnju: umesto da bubamo datume i markantna imena, probrana iz perspektive vlasti (što ionako možemo postići na druge načine), uskaćemo u kanu koji nas nosi pravo u vrtlog istorije i dinamike sukoba između drevnih, egalitarnih „zajednica slobode“ i ovog novog, hijerarhijskog čudovišta. Prava skrivena ili zabranjena istorija našeg sveta, o kojoj u školama, niti bilo gde drugde gde taj uljez brani sebe, ne možemo čuti ni reč. Priča ima veoma širok zamah, ali ne posustaje nijednog trenutka: sve počinje u zemljama Levanta i Plodnog polumeseca (Ur ili Ereš), a završava se s prvim znacima pometnje duž istočne obale Kornjačinog Ostrva (Amerike). Delo izuzetne poetske vizije i nadahnuća, koje će, baš zato što je dobrim delom i poezija, još neko vreme čekati na svog prevodioca.

Ovde objavljujemo samo nekoliko odlomaka: 1) deo iz uvoda, 2) prikaz i kritiku čuvene teorije „višeg stadijuma“ (koja i danas pomračuje umove svih obrazovanih ljudi) i 3) sam početak glavne priče. (AG)

I

Levijatan: ovde, beživotno čudovište koje pokreću ljudi zatočeni u njegovoj utrobi.

str. 2-5

U izvanredno lucidnoj knjizi nazvanoj *Beyond Geography* (S one strane geografije), knjizi koja takođe ide daleko s one strane istorije, tehnologije i civilizacije, Frederik Tarner povlači zavesu; scenu preplavljuje svetlost.

I drugi su povukli zavesu pre Tarnera; oni koji su tajnu učinili javnom: Tojnbi, Drinon, Dženings, Kamat, Debor, Zerzan, među savremenima čija sam svetla pozajmio; Melvil, Toro, Blejk, Ruso, Montenj, Las Kazas, među prethodnicima; Lao Ce od kada postoji pisano sećanje.

Tarner, Tojnbi i ostali usredsredili su se na Zver koja uništava jedini dom živih bića.

Podnaslov Tarnerove knjige glasi: *The Western Spirit Against Wilderness* (Zapadni duh protiv Divljine). Pod zapadnim duhom Tarner podrazumeva stav ili držanje, dušu ili duh zapadne civilizacije, koju danas zovemo samo Civilizacija.

Tarner definiše Divljinu na isti način kao i zapadni duh, samo što joj on pridaje pozitivno značenje: ona obuhvata svu prirodu i sve ljudske zajednice van dometa Civilizacije.

U *Istraživanju istorije* Tojnbi je izrazio veliki entuzijazam za istoriju i civilizaciju. Nakon što je video uspon i pad Trećeg Rajha, ali i sve drugo što su istorija i civilizacija donele sa sobom, Tojnbi je izgubio entuzijazam. To osećanje gubitka izrazio je u knjizi *Mankind*

Ali, to su bili žilavi ljudi. Pramajke su pozvale starce na većanje. Ti ljudi su bili snevači. Žene su im rekly da treba da sanjaju o načinu na koji bi trebalo rešiti pitanje vode, tako da je ne bude ni premalo, ni previše.

Starci su sigurno bili uvređeni time što se od njih očekuje da svoju viziju upotrebe za tako trivijalne stvari. Moguće je da zato nisu odgovorili na taj prvi poziv, nego da su morali da budu pozvani drugi i treći put, sve dok se konačno nisu odazvali, ovog puta za vreme velike gladi.

Starci počese da polako govore šta vide. Moguće je da su videli kako dabrovi obezbeđuju sebi potrebnu količinu vode. Zatim utonuše u san. Videli su da su za to potrebni brana, kanali za navodnjavanje, ispusni kanali. Ali, ko će sve to izgraditi? Sigurno ne starci. Oni nisu dabrovi. Zato su pozvali sve mlade ljude iz sela i objasnili im svoju viziju.

Ti mladi ljudi, koji nikada nisu radili, bili su spremni da se pokažu kao orni i velikodušni dobročinitelji.

Ali, niko nije znao kako da nastave. Starci su u svojoj viziji možda imali plan, ali im sugirno nije bilo na kraj pameti da nagledaju radove. Izabrali su jednog snažnog mladića, Lugal. Rekli su mu da pažljivo gleda kako to rade dabrovi. Starci su tako mogli da se vrate svojim mnogo važnijim filozofskim preokupacijama.

Lugal, što na sumerskom znači „snažan čovek“, možda je otišao, a možda i nije, da posmatra dabrove; možda je, a možda i nije napravio neki plan. Ali je svakako preuzeo nadzor. Zar to nije bila volja staraca?

Kada su rovovi i kanali bili iskopani, Lugal se vratio među svoje parnjake, ponosan, ali još uvek ne i ohol. Sve je i dalje bilo po starom. Ovakvi zajednički poduhvati bili su vrlo retki, ali ne i nepoznati u zajednicama srodnika.

Ali, to je bio Ereš, mesto na kojem bogovi nisu želeli da vide ljude. Prva poplava je sav njihov trud odnela u more. Žene su opet pozvale starce na većanje. Ovog puta starci izabraše jednog još snažnijeg mladića, rekoše mu da još temeljnije istraži umeće dabrova i da još

dova koje je trunulo na zemlji, da bi narednog proleća donela nove plodove. Mnoge životinje i mnogi ljudi su skladištili hranu, onoliko koliko su cenili da će im biti potrebno tokom zime. Ali, ništa preko toga; slobodnim ljudima to nije bilo potrebno.

Mnoga materijalna sredstva su veoma stara, a višak proizvoda se žanje još od iskona; ali, to nigde nije vodilo ka stvaranju „impersonalnih institucija“. Njih su izgradili ljudi, konkretna živa bića. I to ne čovek ili čovečanstvo, već jedna izolovana zajednica, kako Tojnbi reče, jedna sićušna manjina.

Osim toga, ta sićušna manjina nije razvila te institucije u najpovoljnijim materijalnim uslovima; na primer, u bogatim šumama oko Velikih Jezera, džunglama Afrike ili u plodnim predelima Evroazije. To se dogodilo u najnepovoljnijim materijalnim uslovima, u jednom krajnje surovom okruženju.

Kopačima je uspelo da iskopaju i rastumače pločice koje bacaju svetlo na neke od najranijih trenutaka impersonalnih institucija.

Pločice su pisane sumerskim jezikom, koji verovatno potiče iz centralne Azije. Njihovi autori su prvi pismeni ljudi. Njihove naseobine zvale su se Ereš, Ur, Eridu, Lagaš. Sva ta sela nalazila su se u dolini između Tigra i Eufrata, na mestu koje će mnogo kasnije biti nazvano „plodni polumesec“, u priči koja objašnjava zašto magarci imaju repove.

Na ovim pločicama se o toj dolini ne govori najpovoljnije. Opisana je kao pakleno mesto, tako da se pitamo zašto su ljudi uopšte ostali tamo. Pokušali su da se bave poljoprivredom usred džungle. Svake godine reke su plavile dolinu, pretvarajući je u močvaru.

žene su se bavile usevima. Jedne godine, poplava bi bila tako silovita da bi odnela svu žetvu i kuće. Sledeće godine bi udarila suša, a nemilosrdno sunce bi spržilo sve useve.

Meštani su sigurno pomišljali da se vrate u materijalno povoljnije uslove centralne Azije, gde puki opstanak nije zahtevao toliko vremena i energije. Tamo bi sigurno mogli da se posvete mnogo prijatnijim aktivnostima.

and Mother Earth (Čovečanstvo i Majka Zemlja). Vizija koju je tu razvio slična je Tarnerovoj: čovečanstvo uništava Majku Zemlju.

Pod čovečanstvom Tojnbi pozdrazuje i zapadni duh i sve zajednice van dometa Civilizacije, a pod Majkom Zemljom sav život. Tojnbi dalje kaže da je čovečanstvo, ljudska vrsta, drugim rečima Mi, izraslo u nešto moćno, mnogo moćnije od svih drugih živih bića, ali i od same Biosfere (drugi termin koji koristi Tojnbi). Ljudi imaju moć da razore njenu osetljivu kožu, što i čine.

Tojnbi je protagonist, čovečanstvo, definisan je suviše široko. On obuhvata sve civilizacije, ali i sve ljudske zajednice van Civilizacije. Ali, te druge zajednice, kao što i sam kaže, živele su zajedno sa svim ostalim živim bićima tokom hiljada generacija ne nanevši Biosferi nikakvu štetu. Ko je onda taj razbojnik?

Tarner ukazuje na zapadni duh. To je junak koji sebe stavlja naspram Divljine, koji objavljuje rat do istrebljenja u ime Duha protiv prirode, Duše protiv tela, Tehnologije protiv biosfere, Civilizacije protiv Majke Zemlje, Boga protiv svih.

Marksisti govore o kapitalističkom načinu proizvodnje, ponekad samo o kapitalističkoj klasi. Anarhisti pokazuju na Državu. Kamat na Kapital. Novi ranteri¹ pokazuju na Tehnologiju i Civilizaciju, često na oboje u isto vreme.

Ako je Tojnbijevo čovečanstvo suviše širok pojam, mnogi od navedenih su suviše uski.

Marksisti vide trn samo u tuđem oku. Oni nitkova zamenjuju svojim herojem, antikapitalističkim oblikom proizvodnje, Revolucionarnim Poretkom. Oni ne primećuju da njihov heroj takođe ima „telo lava s ljudskom glavom, pogled prazan i nemilosrdan poput sunca“. Oni ne vide da njihov antikapitalistički oblik proizvodnje samo želi da nadmaši svog brata u uništavanju Biosfere.

Anarhista ima svakakvih, kao i ljudi unutar čovečanstva. Neki anarhisti razlikuju se od marksista samo po tome što su lošije obavešteni. Oni bi da Državu zamene mrežom kompjuterskih centara,

¹ Džon Zerzan, Dejvid Votson, *Fifth Estate*, itd. Perlman aludira na rantere,

fabrika i rudnika kojom bi „upravljali sami radnici“ ili neki anarhistički Sindikat. To se više ne bi zvalo Država. Sama promena naziva proterala bi Zver.

Kamat, Novi ranteri i Tarner vide u zlikovcima o kojima govore marksisti i anarhisti samo atribute pravog junaka ove priče. Kamat je čudovištu dao telo; nazvao ga je Kapital. Termin je pozjamio od Marksa, ali mu je dao novi sadržaj. Obećao je da će opisati poreklo i putanju čudovišta, ali to još nije uradio. Novi ranteri su pozajmili svetlost od Mamforda, Elila i drugih, ali, po meni, nisu otišli dalje od Kamata.

Tarner je otišao još dalje. On se ograničio na to da opiše duh čudovišta, ali je bio svestan da je njegovo telo to koje uništava ljudske zajednice i Majku Zemlju. Rekao je mnogo o njegovom nastanku i putanji, a često je govorio i o oklopu čudovišta. Ali, nije imao nameru da čudovištu dodeli ime ili da opisuje njegovo telo.

Ovde želim da govorim o telu čudovišta. Naime, ono zaista ima telo, zastrašujuće telo koje je postalo jače i od same Biosfere. Može je da to telo zapravo nema svoj vlastiti život. Možda je reč o mrtvoj stvari, o džinovskom lešu. Ono može da pokreće svoje teške udove samo ako ih iznutra pokreću živa bića. Ipak, to telo je ono koje pravi svu pustoš.

Ako je Biosfera izlučevina planete koja pokriva njenu površinu, onda je i zver koja je razara takođe njena izlučevina. Ta zver je rđa koja prekriva površinu ljudskih zajednica. Ali, nju ne izlučuje svaka od tih zajednica, čovečanstvo u celini. Sam Tojnbi je krivicu usmerio na jednu sišućnu manjinu, na svega nekoliko njih. Možda će se pokazati da je taj džinovski leš izlučilia samo jedna od tih zajednica među beskrajnim mnoštvom drugih.

II

str. 13-19

Modernim kopačima je uspelo da dođu do ostataka drevnih gradova u oblasti Anadolije i Levanta, na mestima koja su kasnije nazvana šanidar, Jerihon, Katal Hojuk, Hakilar. U Šanidaru je cela zajednica koristila jednu pećinu kao zimsko sklonište; stanovnici te pećine su očigledno znali da koriste metale. U Jerihonu su sami napravili pećinu, tako što su se ogradili zidom, verovatno zato da bi se zaštitili od neprijatelja. Severno od njih pronađeni su ostaci naroda koji je uzgajao biljke i životinje, ali koji nije podizao ni gradove, ni zidove. Na sasvim drugom kraju sveta, na obalama Gornjeg jezera, preci Odžibva Indijanaca bavili su se metalurgijom, praveći predivne bakarne ukrase i pribor.

Nijedan od ovih naroda nije razvio ništa slično „impersonalnim institucijama“. Ostali su rođaci. Nastavili su da dele sve što imaju i sve što bi doživeli. Kovači bakra sa Gornjeg jezera nisu sadili biljke, niti držali životinje. Možda su znali da je i to moguće, ali nisu imali nijedan jedini razlog da se time i pozabave. Istina je da su imali pse. Psi su se sami pripitomili, bilo iz bezgranične ljubavi prema ljudskim bićima, bilo iz neke parazitske potrebe. Ali, zašto bi ti ljudi uopšte pokušavali da i od karibua ili losova naprave parazite?

Materijalni predmeti, motke i kanui, štapovi za kopanje i zidovi, bili su stvari koje je svaki pojedinac mogao da napravi ili su, kao u slučaju zida, nešto što se u konkretnoj prilici moglo postići zajedničkim radom. Pretpostavljam da su graditelji jerihonskog zida prestali da budu graditelji zidova istog časa kada su napravili taj jedan; sigurno su se odmah vratili mnogo važnijim aktivnostima. Pretpostavljam da su zato i napravili zid, da bi tim važnijim aktivnostima mogli da se bave na miru.

Vratimo se sada na višak proizvoda, čuvenu Marginu, koju su, navodno, upravo ta sredstva učinila mogućom: Salins i drugi antroplozi su pokazali da su zajednice sa mnogo materijalnih sredstava i one sa malo njih, one iz prirodno bogatog okruženja i one iz najsirovijeg, sa svih strana bile okružene „viškom proizvoda“. U skoro svakom od tih slučajeva, nakon što bi svi ljudi pojeli svoj deo, a svi insekti, ptice i životinje svoj deo hrane, opet bi ostajalo obilje plo-

III

Takozvani „materijalni uslovi“ nisu bili ništa drugo nego ono što je omogućavalo svetkovine, kretanje zemljom i vodom. Za drevne ljude to je bilo nešto poput štapa. Varijeteti i složenost tog štapa bili su izraz ingenioznosti ljudskih bića. Ali, centralno mesto koje u našoj svesti zauzimaju te stvari ne znači da se u životima ljudi u „prirodnom stanju“ sve vrtelo oko voća, zrnevlja i štapova. Iako ne znamo skoro ništa o njihovim najsvetlijim trenucima, ipak znamo da to zasigurno nisu bili industrijski sajmovi, proslave povodom novih otkrića, izložbe novih naprava. Njihova oruđa su im svakako bila korisna, ali ta korist bila je sitnica u poređenju s neposrednim dodirima s postankom, izvorom života, samim bićem.

Ove trivijalne stvari potiču iz davne prošlosti i moguće je da su nekada bile mnogo raznovrsnije nego danas. Kada bi na najvišim granama počelo da sazreva voće, sve vrste štapova, kuka, užadi i lestvica bile su korišćene da bi se voće obralo pre nego što ga pokupe majmuni.

Ljudi su sebe smatrali rođacima životinja. Mnoga njihova oruđa omogućavala su im da slede primer životinja. Duž obala reka i jezera, ljudi su izmislili sve moguće vrste splavova i čamaca da bi mogli da plove poput patki ili labudova. Pravili su zimske zalihe oraha i zrnevlja kao veverice. Razbacivali su semenje kao ptice. Pleli mreže kao paukovi. Lovili jelene kao vukovi. Pošto vukovi imaju oštre zube i snažne čeljusti, oštrili su svoje štapove i kamenje. (Naši arheolozi prikazuju tog čoveka kako po ceo dan nešto kleše i delje, poput nekog *zaka*.² Stalno imamo pred očima tu sliku. Ti ljudi nisu bili u vlasti onoga što je Tojnbi nazvao „impersonalnim institucijama“. Niko nije mogao da ih natera da nastave da delju, kada im to više ne bi bilo zabavno.)

² Rob iz sibirskih logora. Izraz dolazi od Solženjicina („zak“, od „zaključani“, „pod ključem“). Perlman koristi ovaj izraz za robove ili najamne radnike u celoj knjizi. (Prim. prev.)

Neki Oklop bi mogao da upita: „Ako je Zlatno Doba bilo tako dobro, tako lepo i čisto, zašto su ga ljudi napustili? Ako se Civilizovani još sećaju tog blažnstva, zašto mu se ne vrata? Ako je u njemu bilo tako udobno, zašto seljaci ne odbace svoje plugove i vrata se štapovima za kopanje?“ (Ista sorta postavlja i čuveno pitanje „Ako si tako pametan, zašto nisi bogat?“)

Na svako od ovih pitanja postoji odgovor. Ali, Oklop ne želi da ih čuje. On već zna odgovor. Ljudi su napustili prirodno stanje zato što je Civilizacija značila prelazak na viši stadijum. (...u odnosu na šta? Oklop vam to nikada neće reći. Brzo će preći na nešto drugo.)

Teorija višeg stadijuma je stara koliko i Civilizacija. Jedna od najuticajnijih modernih verzija ove teorije nastala je u XIX veku, a njen autor bio je advokat iz severnog Nju Jorka, Luis Henri Morgan.

Savetnik nekoliko poslovnih špekulanata, republikanski aktivista i rasista, Morgan je ipak našao vremena za istraživanje načina života svojih suseda iz severnog Nju Jorka, bednog ostatka nekada moćne irokeške zajednice. Morganovi rasistički prethodnici Vašington i Džeferson gledali su na Irokeze kao na decu; ali, Morgan je došao do zaključka da su Irokezi dostigli stadijum između detinjstva i adolescencije.

Svoja predubeđenja Morgan je konceptualizovao u lestvicu, čiji je svaki prag bio uglačan rasizmom. Uopšte se nije trudio da sakrije svoj prezir; naprotiv, mahao je njime. Taj prezir se i danas u Americi tumači kao znak prefinjenosti. Najniži prag, fazu ranog detinjstva, nazvao je Divljaštvo. Sledeći prag, doba kasnijeg detinjstva, nazvao je Varvarstvo. Naravno, oni gornji pragovi bili su Civilizacija, a najviši među njima američka Civilizacija. Iznad tog praga Morgan je smestio Veliku Belu Rasu. Američki profesori su veoma laskali sebi kada su Morgana izabrali za predsednika Američke asocijacije za razvoj nauke.

Profesori će kasnije zažaliti zbog toga. Morganovu rasističku lestvicu pozjamil su agitator Karl Marks i revolucionarni biznismen Fridrih Engels. Marks je imao u planu da dotera lestvicu, ali nije

imao dovoljno vremena. Time se pozabavio Engels. Nije mnogo do-terivao: lestvicu je preuzeo netaknutu, sa svim njenim rasističkim pragovima: Divljaštvo, Varvarstvo, itd. Engels je doradio samo vrh lestvice: prvo je preimenovao onaj najviši prag, a zatim dodao još jedan.

Morganovu Veliku Belu Rasu Engels je zamenio kapitalističkom klasom, a na prag iznad je smestio vođe i sledbenike Marksove političke partije. U tom obliku, Morganova rasistička lestvica je postala zvanična religija Sovjetskog Saveza, Kine, istočne Evrope i drugih zemalja u kojima su nazivi ovih pragova utuvljivani deci u glavu poput katehizisa.

Naravno, čim su ovi agitatori preuzeli monopol nad lestvicom američki profesori nisu hteli da imaju ništa sa njom. Morgan je bio zaboravljen (što se postiže prilično lako, tamo gde je sećanje u milosti izdavača pisane reči).

Ali, to ne znači da je rasizam nestao iz Amerike. Morganova lestvica bila je suviše dobra da bi se čitava stvar prepustila nekakvim agitatorima. Arheolog V. G. Čajld, iako i sam marksista, povratio je lestvici dostojanstvo popunjavajući njene pragove najnovijim Pozitivnim Dokazima. Lestvica se tako vratila u Ameriku, ne baš kao zvanična religija već više kao poslednji oslonac, nešto što se koristi u hitnim slučajevima. Sam pomen „prirodnog stanja“ tu je oduvek bio znak za uzbunu.

Lestvica, teorija višeg stadijuma, svakako objašnjava zašto su ljudi napustili prirodno stanje. Ta teorija je zato i napravljena. Naslov Engelsove knjige glasi: *Poreklo porodice, privatne svojine i države*. Objašnjenje je jednostavno, lucidno, u stvari mehaničko, i moglo bi da se predaje u osnovnoj školi. Treba samo da skrenemo pogled sa živih bića i usredsredimo se na stvari. Lestvica je stvar. To su i pragovi. Veze između nižih i viših pragova su takođe stvari. To su sredstva. Čajld je pogrešno nazvao svoju knjigu *Čovek koji pravi*

radikalnu hrišćansku sektu iz XVII veka, koja je u Engleskoj nastavila tradiciju bratstva Slobodnog Duha; rani „anarhoprimitivisti“. (Prim. prev.)

samog sebe, jer se tako stiče utisak da je u njenom središtu neko živo biće. Za Čajlda, čovek je stvar, spremište predmeta i sredstava; materija je jezgro, čovek njena izlučevina.

Sredstvo pomoću kojeg čovek uspeva da se prebaci sa praga zvanog Divljaštvo, na prag Varvarstva jeste sprava poznata kao „materijalni uslovi“ ili, tačnije, „nivo razvoja proizvodnih snaga“. Istim sredstvom stiže se i do svih ostalih, viših pragova. Kao i Morgan, i Marks i Engels su živeli u vreme kada su se materijalni uslovi – bukvalno, samo tlo – izmakli ispod nogu dotadašnjih vladara, omrznutih barona i biskupa. Kapitalisti, vlasnici rudnika i fabrika, sada su kupovali zemlju od aristokrata. Marks i Engels su tako došli do predviđanja da će se i kapitalistima tlo na sličan način izmaći ispod nogu, a svoju želju projektivali su već za osvit idućeg dana.

U skladu s tom projekcijom, čovek je hiljadama generacija živeo kao Divljak. Onda su, pre nekih 300 generacija, materijalni uslovi postali povoljni za nešto više od divljaštva. Ti uslovi su podrazumevali poljoprivredu, metalurgiju, točak, itd. Kada se jednom našao u posedu svih tih stvari, čovek je mogao da stvara višak proizvoda, marginu (Tarnier je takođe podlegao ovom delu teorije). Taj višak, ili margina, jeste ono što podržava, bukvalno hrani, čitav vrli novi svet koji je sada postao moguć: kraljeve, generale, robovlasnike, zapovednike radnih armija. Čovek je oduvek žudeo za gospodari- ma, stalnim vojskama, ropstvom, podelom rada, samo nije mogao da ostvari taj san sve dok materijalni uslovi nisu dovoljno sazreli. Ali, čim su uslovi sazreli, svi progresivno nastrojeni divljaci su bez oklevanja skočili na viši prag.

(Čitaoče, učini mi uslugu i sam preispitaj teoriju višeg stadijuma. Onda reci da li ovu karikaturu smatraš preteranom.)

Teorija višeg stadijuma može da se priča deci zato što je bajka. U bajkama nema ničeg lošeg. Ali, propovednici ove bajke tvrde da je ona nešto drugo; oni preziru bajke.